

VERSTOORDE SEXUELE BETREKKINGEN TUSSEN DE ECHTGENOTEN ALS GROND TOT ECHTSCHIEDING *)

Paul ESENS

INLEIDING

1. Slechts één welbepaalde sexuele relatie, die van man en vrouw in het strikte kader van een standvastig gezin en een monogaam huwelijk, werd door de wetgever als het ware gelegaliseerd. Zodoende kan men in het familierecht een sexueel privaatrecht aanduiden (1). De grenzen van dit voorbehouden domein zijn niet strikt omschreven, aan de hand van eventuele sankties kan men zich echter een beter beeld vormen. Zo zijn bepaalde gedragingen als slagen en verwondingen, zij het dan in de sexuele relatie, vatbaar voor toepassing van het strafrecht. Meer gebruikt zijn de burgerlijke sankties, veelal beroept men zich op art. 231 B.W., dat gewelddaden, mishandelingen en grove beledigingen als grond tot echtscheiding aanwijst.

Vanuit de rechtsleer en de rechtspraak kunnen de begrippen gewelddaden en mishandelingen vrij nauwkeurig omschreven worden, maar de omschrijving van «grove belediging» is merkkelijk ruimer en diffuser. Dit laatste zal uitgediept worden aan de hand van gepubliceerde rechtspraak voor de periode 1814 tot december 1970. Volledigheidshalve zal dit onderzoek niet beperkt blijven tot Belgische uitspraken, maar zal ook aandacht besteed worden aan de Franse jurisdictie zo voor de tijdspanne 1814-1830, verder slechts in mindere mate.

(*) Met dank aan prof. J. Pauwels en mej. M. Van Look voor leiding en advies.

(1) PAUWELS, J., *Familierecht I*, Leuven 1969-1970, blz. 1-15.

Het nauwe verband tussen voortplanting en geslachtelijke betrekkingen zal in dit artikel systematisch verbroken worden. De voortplanting zal buiten beschouwing worden gelaten. Dit om te vermijden dat de problematieken inzake anticonceptie, abortus, inseminatie enz., het onderwerp al té ruim zouden stellen.

Het uitgangspunt is alzo beperkt tot de «normale coïtus en zijn verstorende factoren», voor zover deze aspecten althans in echtscheidingsprocessen voorkwamen, dit impliceert dan ook een zekere juridische éénzijdigheid.

2. Uit art. 212 B.W., waardoor de echtgenoten tot samenwoning verplicht zijn, alsook elkaar getrouwheid, hulp en bijstand verschuldigd zijn, leiden de auteurs, hetzij uit het begrip «trouw» (2), hetzij uit het begrip «samenwoning» (3) de plicht tot geslachtelijke betrekkingen af. Ofschoon men spreekt van plicht zou het verkeerd zijn te veronderstellen dat de fysieke gezondheid, de mogelijkheid tot gemeenschap en vruchtbaarheid essentiële huwelijksvereisten zouden zijn (4).

3. Wanneer men spreekt over «coïtus-plicht», dan kan evenzeer de vraag gesteld worden naar het recht dat er vast zit. Alleen reeds de titel van hoofdstuk VI (boek I / titel V : het huwelijk) van het B.W. «wederzijdse rechten en verplichtingen van de echtgenoten» zou een dergelijke vraagstelling kunnen staven. Niet wenselijk lijkt het te zoeken naar de prioriteit van recht of plicht, bijzonder ter zake is de bewering van Pitlo (5) als zouden ... «familiale rechten nauwelijks te onderscheiden zijn van familiale plichten, in het familierecht mag men slechts wat men moet ...».

Zonder stelling te kiezen zal echter de term «coïtus-plicht» verder gebruikt worden, dit als een woordelijke vertaling van de Franse terminologie «le devoir conjugal».

Uitermate vaag zijn de aanduidingen omtrent de inhoud van die plicht. Hoe die betrekkingen verlopen, welke technieken en praktijken hierbij al dan niet in aanmerking komen, is nergens schriftelijk vastgesteld. In de wettekst ontbreekt een begripsomschrijving totaal, ook de doctrine heeft deze lacune niet opgevuld. Wel heeft men in alle omzichtigheid voorgehouden dat het ging om een «normale geslachtelijke betrekking». De rechtspraak op haar beurt is ook duister waar ze gebruik maakt van formuleringen als : «fout in de sexuele relatie», «tegennatuurlijke betrekkingen», «pratiques sexuelles anormales ou abusives» en «faute dans les relations sexuelles».

- (2) DEKKERS, R., *Handboek van burgerlijk recht I*, Brussel 1965, nr. 242.
- (3) DEBRA, G., *De belediging van ergen aard als grond tot echtscheiding in de Belgische rechtspraak*, Antwerpen 1939, blz. 91.
- (4) DE PAGE, H., *Traité élémentaire de droit civil belge I*, Brussel 1962, 3° uitg., nr. 566.
- (5) PITLO, A., *Het systeem van het Nederlands privaatrecht*, Haarlem, 1966, 3° uitg., blz. 966.

Hoe ergerlijk de gebruikte formuleringen misschien ook zijn, toch moet opgemerkt worden dat, juist deze vaagheid de mogelijkheid biedt, discrepantie tussen een al te strenge juridische bewoording en een sterk evoluerende werkelijkheid te voorkomen (6).

4. Duidelijker wordt het, wanneer men aan de hand van vonnis-analyse een lijst samenstelt van al dan niet gesanktioneerde praktijken. Een dergelijke lijst is echter voor de echtgenoten juridisch onbelangrijk zolang zij beiden vrede kunnen nemen met de door hen gebezigde praktijken, ongeacht hoe pervers, tegennatuurlijk, of pathologisch die ook zouden zijn. Zekere graden van masochisme en sadisme zullen alzo totaal vrij blijven van juridische gevolgen. Wel wordt als voorwaarde gesteld dat het een strikte slaapkamer-aangelegenheid blijft, zo werden kwetsende bekendmakingen door de echtgenoot van wat genoemd werd «secret de l'alcove», als voldoende grond tot echtscheiding beschouwd (7).

5. In het merendeel van de vonnissen wordt de «grove belediging» ingeroepen. Doorgaans kan dit opgevat worden als een zware, schuldige, beledigende tekortkoming of inbreuk op de echtelijke verplichtingen (8). Naast een materieel element houdt dit een intentioneel element in, dat het geheel beledigend maakt voor de partner. Naast een tekortkoming in de echtelijke plichten, is ook een aantasting van de waardigheid van de partner als «beledigend» te aanzien. Alleszins is dit het geval wanneer die aantasting zou bijdragen tot een ondraaglijke huwelijksband (9). Doorgaans wordt hierbij vermeld dat het feiten moet betreffen die zich voordoen bij of na de huwelijksplechtigheid. Niet uitgesloten zijn evenwel zekere feiten die dateren van vóór het huwelijk en toch in aanmerking komen als rechtsgrond tot echtscheiding. Hierbij kan verwezen worden naar een studie van de heer A. De Neef (10).

6. De factoren die de sexuele betrekkingen verstoren kunnen zowel van fysische, psychische als louter levensbeschouwelijke aard zijn.

Eerder tematisch zal verder behandeld worden, impotentie naast andere fysisch-psychische moeilijkheden, betrekkingen met besmet-

(6) MEERT - VAN DE PUT, R., *Du divorce et de la sexualité*, Rev. dr. fam., 1969, nr. 4, blz. 1-2.

(7) Namen, 17 maart 1896, *Pas.*, 1896, III, 315.

(8) PAUWELS, J., *Familierecht II*, Leuven 1969-1970, blz. 21 e.v.

(9) PLANIOL - PIPERT, *Traité pratique de droit civil français II*, Parijs 1952, 2° uitg., nr. 504.

(10) DE NEEF, A., *Studie van de rechtspraak over feiten daterende van voor het huwelijk als rechtsgrond tot echtscheiding*, R.W., 1959-60, kol. 1873 e.v.

tingsgevaar, onthouding en weigering van betrekkingen, alsook enkele resterende bijzondere gevallen.

Afd. 1 : IMPOTENTIE

7. Meer dan eens werd de mening geopperd dat impotentie een nietigheidsgrond zou moeten zijn voor het huwelijk, omdat er geen normale betrekkingen en voortplanting kan zijn. Deze problematiek bleef niet onaangeroerd bij de voorbereiding van het wetboek in 1804, toch namen de opstellers van dit «Code Civil» de nietigheid niet aan, hoofdzakelijk wegens bezwaren inzake bewijsvoering. Het oude recht was nu eenmaal niet gevrijwaard gebleven van schandalen (11). Ofschoon de nietigheidsgrond niet werd aangenomen betekend dit niet dat het potent zijn helemaal geen belang zou hebben. Het belang dat de rechtspraak hieraan hecht kan best geïllustreerd worden met volgende citaten : «... remplir deux des principaux buts de mariage, savoir la procréation et les satisfactions physiques ...» (12) ... of nog, «... l'accomplissement du devoir conjugal est un des fins essentielles du mariage ...» (13).

Maar hoe belangrijk deze potentie ook geacht wordt, feit is dat impotentie op zichzelf geen grond tot echtscheiding is of kan zijn (14).

Wanneer echter naast het materieel element ook een intentioneel aspect kan worden aangeduid, dan bestaat er wel een grond tot echtscheiding. Zo wordt het verzwijgen van impotentie beschouwd als een bedrog en een daad van kwade trouw, voldoende om een schuldige grove belediging te constitueren (15).

8. Op te merken valt dat verschillende verzoeken tot echtscheiding, op basis van impotentie, veelal inhouden dat men steunt op een toestand die feitelijk reeds voor het huwelijk bestond. Bij een zeer restrictieve wetsinterpretatie zou een dergelijke moeilijkheid aanzien kunnen worden als een tekortkoming aan de echtelijke verplichtingen. Tegenover deze strenge verklaring staat echter een «elementair rechtvaardigheidsgevoel», hieruit kan men stellen dat

(11) DE PAGE, H., *o. c. I*, nr. 581.

(12) Verviers, 14 november 1938, *Pas.*, 1939, III, 115.

(13) Rb. Luik, 22 oktober 1946, *Jur. Liège*, 1946-47, 132.

(14) Rb. Luik, 22 oktober 1946, *J.T.*, 1947, 8.

Ber. Nancy, 6 mei 1946, *Gaz. Pal.*, 1946, 8, 7.

(15) Ber. Orléans, 4 maart 1904, *Pas.*, 1904, IV, 76.

Rb. Dax, 30 november 1906, *D.P.*, 1907, 2, 135.

Verviers, 5 februari 1929, *Jur. Liège*, 1929, 291.

Rb. Luik (2° K), 22 oktober 1946, *J.T.*, 1947, 8.

Antwerpen (2° K), 7 december 1960, *R. W.*, 1960-61, kol. 1579.

Rb. Brussel, 7 juni 1963, *Pas.*, 1963, III, 119.

Tongeren, 26 juni 1964, *R. W.*, 1968-69, kol. 363-364.

een gewilde binding met een levenspartner als morele oplichterij mag beschouwd worden, wanneer de man weet dat hij in de onmogelijkheid verkeert de meest gerechtvaardigde verlangens van zijn medecontractante te kunnen vervullen (16).

9. Alvorens men echter kan gewagen van een verborgen houden of verzwijging, dient de vrouw te bewijzen dat die toestand bestond, én dat haar man hiervan op de hoogte was bij het sluiten van het huwelijk. Slechts daarna valt het beledigende karakter te beoordelen (17). Bezwaarlijk kan elke verzwijging als beledigend worden aangerekend. Zo kan impotentie redelijkerwijze worden vermoed voor huwelijken gesloten op zeer hoge leeftijd. Evenmin is er een beledigend karakter aanwezig wanneer het geslachtelijk onvermogen van de man algemeen bekend was, of wanneer dit kan worden verondersteld. In dergelijke gevallen impliceert het toestemmen in het huwelijk een verzoening met de feitelijke toestand (18). Ook de man dient van zijn onvermogen op de hoogte te zijn bij het sluiten van het huwelijk, zo kan er geen sprake zijn van een schuldige en beledigende verzwijging wanneer de echtgenoot impotentie vaststelt bij zijn tweede huwelijk, terwijl hij tijdens zijn eerste voldoende blijkt had gegeven van het tegendeel (19).

10. De bewijslast inzake «verzwijging» is voor de vrouw soms bepaald moeilijk, de rechtbanken zijn echter geneigd deze last te verlichten door het gebruik van vermoedens. Zo vormen het weigeren van een geneeskundig onderzoek, ofschoon de man beweert genezen te zijn (20) en het weigeren van een niet verplicht voorhuwelijksonderzoek (21) een vermoeden tegen de echtgenoot.

11. Bijzondere aandacht verdient de geneesbaarheid van de impotentie. Vanuit medisch standpunt kan men onderscheiden : tijdelijke, blijvende, algemene, selectieve, fysische en psychische impotentie. Deze indeling is ook juridisch relevant waar ze enige invloed zou hebben op het schuldaspect als zodanig (22). Zo zal allicht geen echtscheiding toegestaan worden wanneer de man tijdens zijn huwelijk plots zou gaan lijden aan een selectieve, en/of tijdelijke impotentie. Dergelijke ziekte-situaties zullen juridisch slechts als normale ziekten behandeld worden, waarvoor uiteraard geen echtscheiding kan worden bekomen. Zo werd de echtscheiding geweigerd toen uit het onderzoek bleek dat de man niet wist impotent

(16) Antwerpen (2° K), 21 januari 1957, *R. W.*, 1957-58, kol. 231 met voetnoot.

(17) Rb. Orléans, 4 maart 1903, *D. P.*, 1905, 2, 67.

(18) Grenoble, 13 december 1910, *D. P.*, 1913, 2, 159.

(19) Caen, 10 mei 1926, *S.*, 1926, 2, 62.

(20) Luik (5° K), 20 oktober 1965, *R. W.*, 1968-69, kol. 361.

(21) Brussel (7° K), 23 juni 1966, *J. T.*, 1966, 599.

(22) SIMONIN, C., *Médecine légale judiciaire*, Parijs 1955, 3° uitg., blz. 459.

te zijn vóór het huwelijk, en dat zijn impotentie slechts selectief was (23).

Daar verschillende vormen geneesbaar zijn wordt ook verwacht dat de echtgenoot zich zou laten behandelen. Doet hij dat niet, dan kan zijn weigering om zich te laten behandelen of te laten onderzoeken een grove belediging inhouden (24). Anders is het als de ingreep gevaar inhoudt voor gezondheid en leven (25).

Afd. 2 : ANDERE FYSISCHE - PSYCHISCH MOEILIKHEDEN, VENERISCH BESMETTINGSGEVAAR

12. Bekend is een geval van disharmonie in geslachtelijke ontwikkeling. In casu stelt de rechter een medische expert aan, en zal hij al dan niet verschoningsgronden aanvaarden (26).

Moeilijk is de beoordeling van hermafrodieten (27). Wanneer na expertise komt vast te staan dat men tot de andere sekse dan die van zijn partner behoort, dan zou het verzwijgen en verborgen houden van deze toestand een grove belediging kunnen inhouden (28). Wordt er beweerd dat beide partners van hetzelfde geslacht zijn dan is het huwelijk zonder meer nietig.

13. Het besmet zijn met een venerische ziekte en het hebben van betrekkingen in die omstandigheden is als louter materieel element voor de grove belediging onvoldoende (29). Aan het intentioneel element wordt geacht voldaan te zijn zo de persoon die zich van zijn ziekte bewust is, de besmetting niet voorkomt, en a fortiori wanneer hij of zij de partner gewild besmet.

Verwacht wordt dat men bij twijfel zijn toekomstige vrouw veiligheidshalve inlicht (30). Deze verplichting tot informatie vervalt echter wanneer men bij de huwelijksluiting volledig genezen was (31).

(23) Rb. Brussel, 25 juni 1964, *Pas.*, 1965, III, 101.

(24) Caen, 10 mei 1926, *Gaz. Pal.*, 1926, 2, 120.

Ber. Nancy, 6 mei 1946, *Gaz. Pal.*, 1946, 2, 7.

Antwerpen, 21 januari 1957, *R. W.*, 1957-58, kol. 231.

Brussel, 10 juni 1959, *Pas.*, 1960, II, 94.

(25) Rb. Le Havre, 9 juli 1926, *Gaz. Pal.*, 1926, 2, 588.

(26) Douai, 1 juli 1913, *J. T.*, 1913, 1276.

(27) SIMONIN, C., *o. c.*, blz. 389-393.

(28) DE PAGE, H., *o. c. I*, nr. 578.

Verviers, 14 november 1938, *Pas.*, 1939, III, 115.

(29) Ber. Bordeaux, 17 februari 1857, *D. P.*, 1957, 2, 98.

(30) Parijs, 12 augustus 1895, *S.*, 1895, 2, 313.

Parijs, 27 maart 1896, *Gaz. Trib.*, 4 mei 1896.

Parijs, 2 april 1896, *Gaz. Trib.*, 5 mei 1896.

Rb. Brussel (15°K), 7 maart 1956, *Rev. dr. fam.*, blz. 138.

(31) Riom, 3 juli 1934, *Gaz. Pal.*, 1934, 2, 578.

La Loi, 15 november 1934, *Gaz. Pal.*, 1934, 2, 578.

Niet zozeer het verzwijgen zelf, dan wel het besmettingsgevaar dat ermee samen gaat wordt door de rechtspraak als criterium gehanteerd. Bemerk dat de besmetting zelf niet essentieel is, het bewust blootstellen aan besmettingsgevaar volstaat reeds (32).

Worden als bijzonder beledigend opgevat: het nalaten van de man zijn vrouw te laten verzorgen na besmetting (33), besmetting van een verwekt kind (34), gewilde besmetting voor de tweede maal (35), verzuim van de geneesheer - echtgenoot (36), het weigeren van de man om medische informatie te verstrekken aan de behandelende geneesheer van zijn vrouw (37).

Afd. 3 : ONTHOUDING, WEIGERING EN STAKING VAN DE BETREKKINGEN

14. Het ontbreken van geslachtelijke betrekkingen blijft vrij van juridische gevolgen zolang beide echtgenoten zich met deze situatie verzoenen. Veelal is het de vrouw die zich na verloop van tijd niet langer akkoord kan verklaren, zich naar de rechtbank begeeft, om de echtscheiding verzoekt en hierbij een medisch certificaat van maagdelijkheid voorlegt.

Vanuit juridisch standpunt kan men dan de afwezigheid van betrekkingen wel aanvaarden, maar of daarmee meteen ook een grove belediging aanwezig is, lijkt minder evident.

Doctrine en rechtspraak zijn hierover verdeeld.

Beschillende auteurs zoals Vignaud, Weill, Massol, Pasquier, Baudry-Lacantinerie en anderen (38) zijn de mening toegedaan dat een bewezen maagdelijkheid slechts toelaat te besluiten dat er geen defloratie, en hoogst waarschijnlijk geen volledig coïtus is geweest. Maar dit materieel element laat op zichzelf niet toe een schuldige echtgenoot aan te duiden. Best mogelijk gaat het om een weigering door de vrouw, als om een onthouding door de man of een collusiegeval (39). Wel zal er sprake kunnen zijn van een grove belediging

(32) Rb. Brussel, 17 oktober 1885, *Pas.*, 1886, III, 261.
Ber. Douai, 7 januari 1908, *Pas.*, 1909, IV, 37.
Parijs, 15 juli 1932, *Gaz. Trib.*, 27 november 1932.
Rb. Brussel, 22 mei 1934, *Pas.*, III, 167.
Hasselt, 26 oktober, *Jur. Liège*, 1961-62, 99.

(33) Bordeaux, 17 februari 1857, *D.P.*, 1857, 2, 98.

(34) Brussel, 21 december 1886, *Pas.*, 1887, II, 64.

(35) Hoei, 16 mei 1877, *Cl. et B.*, XXVI, 235.

(36) Aix, 30 april 1951, *J.C.P.*, 1951, IV ed A. 1165.

(37) Rb. Brussel, 7 maart 1956, *Rev. dr fam.*, 1956, 138.

(38) DEBRA, G., *o.c.*, blz. 94-95.

(39) PIERARD, A., *o.c. I*, blz. 275 e.v.

Voor de medische aspecten inzake expertise verwijzen we naar het reeds hoger vermeld werk van Simonin.

wanneer daarenboven een der echtgenoten zich schuldig of beledigend zou aanstellen tegenover zijn partner. Misprijzen, minachting en onverschilligheid worden door de rechtspraak als voldoende geacht voor het intentionele element (40).

15. Contrasterend staat hiertegenover de stelling als zou het ontbreken van betrekkingen op zichzelf een voldoende grove belediging inhouden voor de vrouw, dan wordt de man geacht zich nalatend en beledigend te hebben gedragen.

Auteurs die deze visie bijtreden zijn Coulon, Carpentier, Hitier, Aubry en Rau, Larent, Planiol en Ripert (41).

Arresten in Frankrijk sluiten zich hierbij aan. Frappant en allicht tijdsgebonden is het arrest van 1891, waaruit volgende motivatie: «... que toutes lois morales et naturelles soumettent la femme au mari, c'est-à-dire qu'il lui appartient de prendre l'initiative et de faire valoir ses droits ...» (42). De Belgische jurisdictie is hieromtrent verdeeld (43).

16. Een derde strekking houdt zowat een verzoening in tussen beide voorgaanden, de onthouding of de weigering wordt als onrechtmatig aanzien zo er geen verschoningsgrond wordt aangehaald, of zo men elke verklaring schuldig blijft (44). De Page formuleert ze als volgt: «le refus d'accomplir le devoir conjugal dès qu'il est volontaire, persistant et injustifié, constitue une injure grave» (45). Het blijvend karakter van de weigering en of de onthouding is uiteraard een feitenkwestie. Zo werd geen echtscheiding toegestaan aan een vrouw die acht jaar gehuwd is, een dochter van veertien heeft, en waar de man zich een jaar zou onthouden niettegenstaande het feit dat de echtgenoten nog samenslapen (46).

(40) Luik, 15 maart 1902, *Pas.*, 1902, II, 232.

Brussel, 2 januari 1908, *J.T.*, 1908, 357.

Rb. Brussel, 9 oktober 1909, *Pas.*, 1909, III, 396.

Rb. Brussel, 1 april 1916, *P.P.*, 1916, III, blz. 217, nr. 199.

Luik, 4 januari 1927, *P.P.*, 1928, 41, nr. 31.

Rb. Brussel, 24 januari 1931, *Rev. div.*, 1932, 22.

Antwerpen, 7 december 1960, *R.W.*, 1960-61, kol. 1579.

(41) DEBRA, G., *o.c.*, blz. 94 e.v.

(42) Ber. Besançon, 26 juli 1889, *S.*, 1889, 2, 156.

Ber. Agen, 22 december 1891, *S.*, 1892, 2, 208.

(43) Luik, 15 maart 1902, *J.T.*, 1902, 547.

Brussel, 4 april 1905, *Pas.*, 1905, II, 197.

Luik, 25 februari 1938, *J.T.*, 1938, 222.

(44) Brussel, 27 maart 1858, *Pas.*, 1858, II, 343.

Rb. Brussel, 26 december 1896, *J.T.*, 1897, 389.

Luik, 22 december 1925, *B.J.*, 28 maart en 4 april 1926.

Antwerpen, 7 december 1960, *R.W.*, 1960-61, kol. 1579.

(45) DE PAGE, H., *o.c. I*, nr. 868.

(46) Brussel, 19 februari 1908, *Pas.*, 1908, II, 281.

De term «injustifié» houdt in dat men zich eventueel kan verrechtvaardigen. Werden als voldoende verschoningsgrond aanvaard: het weigeren van betrekkingen wegens de gevolgen van een geboorte, en dit op een advies van de geneesheer (47), weigering en onthouding wegens fysische of psychische aandoeningen waarbij elk vermoeden van minachting of misprijzen is uitgesloten (48), vrees voor abnormale kinderen (49), pijnlijke betrekkingen (50) en ouderdom (51). Ook voldoende geachte verschoningsgronden zijn bekend; zo bronchitis (52), onwetendheid van de vrouw (53), psychologische druk door het inwonen bij de schoonmoeder (54) en verminderde affectie, gemengd met vrees voor gevolgen van de betrekkingen (55).

Afd. 4 : BIJZONDERE GEVALLEN

17. Naast de gevallen van weigering en onthouding dient ook de vraag gesteld in welke mate een overdreven coïtusfrequentie een rechtsgrond tot echtscheiding zou kunnen inhouden. Begrijpelijk is het dat noch de wetgever noch de doctrine zich waagt aan enige cijferaanwijzing. Dit betekent echter geenszins dat de partner verplicht zou zijn alle betrekkingen steeds te aanvaarden. Naast eventueel strafrechtelijk verweer, bestaat hier de mogelijkheid een echtscheidingsprocedure aan te vatten, niet zozeer op grond van de «grove belediging», dan wel op grond van «mishandelingen», beide als gronden tot echtscheiding voorzien in art. 231 B.W. (56).

18. Blijven nog enkele vonnissen die de zogenaamde «tegen-natuurlijke betrekkingen» gemeen hebben. Op te merken is dat ze allen te situeren zijn rond de eeuwwisseling. Niet onwaarschijnlijk is dat deze uitspraken sterk gekarakteriseerd zijn door een bepaalde tijdsgeslacht.

Ietwat onwaarschijnlijk is het wel dat de bedoelde oraal-genitale

(47) Gent, 21 februari 1907, *Pas.*, II, 239.

(48) Brussel, 1 april 1916, *P.P.*, 1915-20, 3217.

(49) Luik, 22 december 1925, *B.J.*, 1926, 215.

(In casu was de man tijdelijk geïnterneerd geweest.)

(50) Luik, 11 november 1927, *Pas.*, 1928, III, 174.

(51) Lyon, 13 juni 1929, *J.T.*, 1930, 82.

(De man is 61 en de vrouw 48 jaar oud, op die leeftijd, meent de rechtbank, is het zo dat «... les époux ayant entendu s'associer plutôt pour leurs intérêts pécuniaires que pour satisfaire des appétits d'ordre sexuel...»)

(52) Rb. Brussel, 26 december 1896, *J.T.*, 1897, 389.

(53) Brussel, 4 april 1905, *Pas.*, 1905, II, 197.

(54) Ber. Dyon, 27 februari 1907, *Pas.*, 1907, IV, 101.

(55) Luik, 7 november 1927, *Jur. Liège*, 1927, 201.

(56) DEBRA, G., *o.c.*, blz. 6 met verwijzingen aldaar.

contacten, fellatio en cunnilingus niet meer zouden worden gebezigd. Mogelijk is er een zulkdanige evolutie dat de gewijzigde mentaliteit dergelijke betrekkingen niet langer als een grove belediging beschouwt in de zin van art. 231 B.W., of dat de echtscheidingsprocedures die zich hierop wensten te beroepen strandden wegens een onvoldoende gefundeerd verzoekschrift of bewijsmoeilijkheden. Verhelderend zou hier allicht een onderzoek ter griffie zijn, zowel wat betreft de verzoekschriften als de niet-gepubliceerde vonnissen.

De rechtspraak is ook hier weer bijzonder algemeen en onduidelijk in haar formuleringen : zo zijn (niet nader vernoemde) obscene en onnatuurlijke verlokkingen beschamende aantijgingen (57). Gelijkwaardige betrekkingen worden echter wel geduld en verrechtvaardigd waar ze kunnen aanzien worden als voorspel tot een normale coïtus (58).

De stelling van de heer Piérard (59) kan worden bijgetreden in zijn bewering dat dergelijke praktijken niet ipso facto als echtscheidingsgrond dienstig zijn. Ook hier zal aan het intentionele element van de grove belediging niet zijn voldaan wanneer dit relatiepatroon als liefdesvorm wordt aangeduid en vrij is van kwaad opzet of gewilde wreedheid.

Erg waarschijnlijk is het dat de feitenrechters in hun discretionaire bevoegdheid niet langer per definitie zullen gewagen van perversiteit en onaanvaardbaarheid, dan wel dat zij zich in de rechtsvinding ook zullen laten inspireren door een psycho-seksuele genese, zij het dan door het gebruik van het juridische begrip «goede zeden».

BESLUIT

Er kan opgemerkt worden dat de discretionaire bevoegdheid van de rechter bijzonder ruim is voor de appreciatie van de «grove belediging», vooral dan voor het belangrijke intentionele aspect. Duidelijk is het voorts dat de echtscheidingsgronden, ofschoon opgesomd in de art. 229 - 233, praktisch kunnen uitgebreid worden door het hanteren van het begrip «grove belediging». Deze mogelijkheid zou eventueel door de wetgever kunnen beperkt worden. Onze voorkeur gaat echter uit naar de bestaande interpretatieruimte voor de rechter, omdat hierbij een discrepantie tussen de werkelijkheid en een al te strenge limitatieve begripsomschrijving wordt vermeden.

De lege feranda zouden we pleiten voor een verplicht huwelijks-onderzoek. Hierbij zou een tijdige en betrouwbare informatie tal van echtscheidingen preventief uitschakelen.

(57) Brussel, 12 juli 1893, *B.J.*, 1893, 1301.

(58) Ber. Nimes, 5 juni 1894, *S.*, 1896, 2. 142.

(59) PIERARD, A., *o.c. I*, verwijzingen blz. 278.